

УДК 343.1

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-228-237><https://orcid.org/0000-0003-2991-3236>**Матвійчук А. В.,**

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри правосуддя

Навчально-наукового інституту управління,

технологій та правових наук

Національного транспортного університету

м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЯ З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ, ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ролі інформації з відкритих джерел як ефективного інструменту антикорупційної політики в умовах цифровізації державного управління, розвитку електронних сервісів та зростання суспільного запиту на прозорість діяльності органів публічної влади. Актуальність теми зумовлена тим, що відкриті дані, офіційні реєстри, електронні декларації, судові рішення, публічні закупівлі, медіаматеріали та інші масиви публічно доступної інформації створюють нові можливості для виявлення корупційних ризиків, здійснення громадського контролю та посилення інституційної спроможності держави у сфері запобігання корупції.

Досліджено сутність інформації з відкритих джерел, як окремого аналітичного ресурсу, що забезпечує формування доказової бази для оцінювання доброчесності публічних службовців, виявлення конфлікту інтересів, аналізу незаконного збагачення, моніторингу стилю життя та перевірки достовірності відомостей, поданих у межах процедур фінансового контролю. Окрему увагу приділено функціональному значенню відкритих джерел у діяльності антикорупційних органів, журналістських розслідувань, громадських організацій та інших суб'єктів антикорупційної політики, які використовують публічну інформацію для виявлення прихованих зв'язків, сумнівних активів та непрозорих управлінських рішень.

Обґрунтовано, що системне використання інформації з відкритих джерел сприяє підвищенню ефективності антикорупційної політики завдяки оперативності отримання відомостей, можливості їх верифікації, міжреєстровому зіставленню та формуванню об'єктивних аналітичних висновків. Водночас наголошено, що результативність такого інструменту залежить від якості нормативно-правового забезпечення доступу до інформації, технічної сумісності державних ресурсів, рівня цифрової компетентності уповноважених суб'єктів, а також від дотримання балансу між відкритістю даних і захистом прав людини, приватності та інформаційної безпеки.

Виявлено, що інформація з відкритих джерел має значний потенціал як превентивний, контрольний та аналітичний інструмент антикорупційної політики, оскільки дозволяє не лише фіксувати вже вчинені порушення, а й прогнозувати корупційні ризики, удосконалювати механізми державного моніторингу та формувати культуру публічної підзвітності. Зроблено висновок, що подальший розвиток антикорупційної політики вимагає інституціоналізації сучасних підходів до збору, обробки та аналізу відкритої інформації як складової ефективного публічного управління.

Ключові слова: інформація з відкритих джерел, антикорупційна політика, відкриті дані, правове регулювання, публічне управління, прозорість, громадський контроль, корупційні ризики, фінансовий контроль, цифровізація, доброчесність.

МАТВИЧУК А. INFORMATION FROM OPEN SOURCES AS A TOOL OF ANTI-CORRUPTION POLICY

Abstract. The article is devoted to the study of information from open sources as an effective tool of anti-corruption policy in the context of the digitalization of public administration, the development of electronic services, and the growing public demand for transparency in the activities of public authorities. The relevance of the topic is determined by the fact that open data, official registers, electronic declarations, court decisions, public procurement data, media materials, and other arrays of publicly available information create new opportunities for identifying corruption risks, exercising public oversight, and strengthening the institutional capacity of the state in the field of corruption prevention.

The study examines the essence of information from open sources as a distinct analytical resource that ensures the formation of an evidence base for assessing the integrity of public officials, identifying conflicts of interest, analyzing illicit enrichment, monitoring lifestyles, and verifying the reliability of data submitted within financial control procedures. Particular attention is paid to the functional significance of open sources in the activities of anti-corruption bodies, investigative journalism, civil society organizations, and other actors of anti-corruption policy that use public information to identify hidden connections, questionable assets, and non-transparent managerial decisions.

It is substantiated that the systematic use of information from open sources contributes to increasing the effectiveness of anti-corruption policy due to the promptness of obtaining information, the possibility of its verification, cross-register comparison, and the formation of objective analytical conclusions. At the same time, it is emphasized that the effectiveness of this instrument depends on the quality of the legal framework for access to information, the technical compatibility of state resources, the level of digital competence of authorized actors, as well as on maintaining a balance between data openness and the protection of human rights, privacy, and information security.

It is revealed that information from open sources has significant potential as a preventive, control, and analytical instrument of anti-corruption policy, since it allows not only the detection of already committed violations, but also the forecasting of corruption risks, the improvement of state monitoring mechanisms, and the formation of a culture of public accountability. It is concluded that the further development of anti-corruption policy requires the institutionalization of modern approaches to the collection, processing, and analysis of open information as a component of effective public governance.

Keywords: information from open sources, anti-corruption policy, open data, legal regulation, public administration, transparency, public oversight, corruption risks, financial control, digitalization, integrity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації публічного управління, цифровізації державних процесів та посилення суспільного запиту на прозорість і підзвітність влади особливого значення набуває пошук дієвих інструментів запобігання та протидії корупції. Корупція продовжує залишатися одним із найбільш деструктивних чинників, що негативно впливають на ефективність функціонування державних інституцій, рівень довіри громадян до органів влади, інвестиційну привабливість держави та реалізацію принципів верховенства права. За таких умов особливої актуальності набуває використання інформації з відкритих джерел як ресурсу, що дає змогу виявляти корупційні

ризика, аналізувати діяльність публічних службовців, перевіряти відомості щодо активів, доходів, майнових зв'язків і рішень, пов'язаних із реалізацією владних повноважень.

Суттєве зростання обсягів відкритих даних, функціонування електронних державних реєстрів, системи електронного декларування, ресурсів публічних закупівель, судових реєстрів, офіційних порталів органів влади та інших цифрових платформ створило нові можливості для аналітичного супроводу антикорупційної політики. Водночас наявність значного масиву відкритої інформації сама по собі не гарантує її ефективного використання. На практиці залишаються проблеми фрагментарності інформаційних ресурсів, неоднакового рівня доступу до даних, недостатньої сумісності між окремими реєстрами, складнощів у перевірці достовірності відомостей, а також відсутності єдиного підходу до використання інформації з відкритих джерел у діяльності суб'єктів антикорупційної політики.

Додаткової наукової уваги потребує також питання визначення місця інформації з відкритих джерел у системі інструментів антикорупційної політики, з'ясування її функціонального призначення, меж застосування та значення для формування доказової бази, здійснення превентивного моніторингу й забезпечення громадського контролю. Незважаючи на активний розвиток цифрових механізмів відкритості, у науковому дискурсі все ще недостатньо комплексно розкрито потенціал відкритої інформації саме як інструменту антикорупційної політики, що поєднує аналітичний, контрольний, превентивний та управлінський аспекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти антикорупційної політики, прозорості публічного управління, функціонування спеціалізованих антикорупційних інституцій, врегулювання конфлікту інтересів, доброчесності та використання відкритих даних у механізмах запобігання корупції досліджували Ю. М. Комарова, І. Д. Пастух, К. Ростовська, І. В. Валюшко, Н. П. Демчик, А. Б. Фодчук, М. Бурак, а також зарубіжні науковці Tatiana M. Martinez, Edgar A. Whitley, M. Mendes.

У сучасних умовах цифровізації публічного управління, розвитку електронних реєстрів, відкритих даних та посилення суспільного контролю особливого значення набуває використання інформації з відкритих джерел як інструменту антикорупційної політики. Корупція продовжує залишатися одним із найбільш деструктивних чинників, що негативно впливають на ефективність державного управління, рівень довіри до органів влади, інвестиційну привабливість держави та реалізацію принципу верховенства права. У цьому контексті інформація з відкритих джерел набуває значення не лише як джерело відомостей, а і як дієвий аналітичний інструмент виявлення корупційних ризиків, перевірки доброчесності посадових осіб, аналізу публічних рішень і контролю за використанням публічних ресурсів.

Метою дослідження є визначення сутності, функціонального призначення та практичного значення інформації з відкритих джерел як інструменту антикорупційної політики.

Виклад основного матеріалу. У сучасній моделі публічного управління інформація з відкритих джерел посідає дедалі вагомніше місце не лише як допоміжний масив відомостей, а як повноцінний інструмент антикорупційної політики, який поєднує превентивну, контрольну, аналітичну та комунікативну функції. Її значення зумовлене тим, що корупційні практики зазвичай виникають не в умовах повної відсутності інформації, а в середовищі фрагментарної видимості, коли окремі відомості про посадову особу, рішення, активи, закупівлю, договір чи адміністративну дію існують у різних джерелах, але довгий час не зводяться в єдину аналітичну картину. Саме відкриті джерела забезпечують можливість такого зіставлення, оскільки дозволяють порівнювати декларації, дані реєстрів, судові рішення, відомості про підприємства, інформацію про закупівлі, публічні фінансові транзакції, медійні повідомлення та інші цифрові сліди, що відображають реальну поведінку суб'єктів владних повноважень. У цьому контексті інформація з відкритих джерел перестає бути лише технічно доступним інформаційним ресурсом і трансформується у

спосіб виявлення невідповідностей між формально задекларованим і фактично наявним, між встановленими правовими стандартами та реальною управлінською практикою. Законодавча основа для такого використання формується насамперед через норми, що визначають систему запобігання корупції, коло уповноважених суб'єктів, механізми фінансового контролю, моніторинг способу життя та вимоги до прозорості публічної служби, а тому правова природа відкритої інформації в антикорупційній сфері не може розглядатися ізольовано від загальної архітектури антикорупційного законодавства [1]. Водночас сутність цього інструменту полягає не в простому накопиченні даних, а в здатності забезпечити виявлення корупційних ризиків ще до моменту завершення корупційного правопорушення, коли ознаки потенційного зловживання простежуються у поведінці посадовця, у нехарактерному майновому прирості, у повторюваності комерційних зв'язків, у систематичному залученні пов'язаних осіб до розподілу ресурсів або в ухваленні рішень на користь окремих суб'єктів господарювання. Саме тому для сучасної антикорупційної політики відкриті джерела мають значення як засіб раннього реагування, а не лише постфактум фіксації порушень. Такий підхід прямо впливає із загальної логіки чинного українського антикорупційного законодавства, яке орієнтує державу не тільки на покарання за корупцію, а й на створення системи запобіжників, у межах якої прозорість, доброчесність та підзвітність виступають базовими адміністративно-правовими принципами.

Ефективність використання інформації з відкритих джерел безпосередньо залежить від нормативного закріплення права на доступ до публічної інформації та від визначення правового режиму інформації як такої. Саме завдяки нормам інформаційного законодавства відкритість стає не декларативною політичною цінністю, а юридично забезпеченим механізмом, що зобов'язує розпорядників інформації створювати, зберігати, оновлювати й оприлюднювати суспільно значущі відомості. Для антикорупційної політики це має особливе значення, оскільки доступ до публічної інформації дозволяє верифікувати управлінські рішення, з'ясувати логіку розподілу бюджетних ресурсів, відстежувати кадрові призначення, аналізувати дії суб'єктів владних повноважень і виявляти невідповідності між службовим статусом особи та її приватними інтересами. Право на інформацію у цьому випадку виступає не лише елементом забезпечення свободи слова чи громадянської участі, а складовою інституційного захисту публічного інтересу, оскільки саме через відкритість відомостей створюються передумови для контролю за державою з боку суспільства, журналістського середовища, громадських організацій, аналітичних центрів і самих антикорупційних органів [2]. Разом із цим норми про інформацію формують загальні критерії її відкритості, достовірності, повноти, законності поширення та співвідношення між суспільною необхідністю доступу і необхідністю охорони персональних даних, службової таємниці чи іншої захищеної інформації [3]. Для антикорупційної політики ця межа є особливо чутливою, адже надмірне обмеження доступу часто унеможлиблює виявлення корупційних схем, тоді як безконтрольне розкриття даних здатне порушувати права людини та дискредитувати законні цілі інформаційної відкритості. Саме тому у сфері боротьби з корупцією важливим є не будь-яке поширення відомостей, а правомірне, пропорційне й функціонально виправдане оприлюднення таких даних, які дають можливість суспільству та компетентним органам здійснювати контроль за використанням публічного ресурсу. У такому розумінні інформація з відкритих джерел є правовою категорією, пов'язаною з реалізацією принципів демократичної держави, а не лише сукупністю цифрових слідів у мережі. Її роль у механізмі антикорупційної політики полягає в тому, що вона переводить абстрактну вимогу прозорості у практичний режим постійної перевірюваності дій влади, а отже знижує простір для прихованих домовленостей, непрозорих рішень і конфлікту інтересів.

Окрему роль у цьому процесі відіграє розвиток публічних електронних реєстрів, які перетворилися на інфраструктурну основу антикорупційного аналізу. Якщо раніше значна

частина відомостей існувала в розрізних паперових обліках, то сучасна цифрова архітектура держави забезпечує можливість машинного зчитування, автоматизованого порівняння та перехресної перевірки даних із різних масивів. Саме тому Закон України про публічні електронні реєстри має для антикорупційної політики не суто технічне, а стратегічне значення, оскільки він закладає правові засади системності, сумісності й інтегрованості державних інформаційних ресурсів [4]. Для виявлення корупційних ризиків це означає, що дослідник, журналіст, аналітик чи уповноважений працівник антикорупційного органу може співвіднести дані про доходи, нерухомість, корпоративні права, судові спори, державні закупівлі, участь у юридичних особах, адміністративні акти чи наявність санкційних та дисциплінарних обмежень. Чим вищий рівень технічної сумісності між реєстрами, тим більшою стає спроможність держави виявляти невідповідності без надмірного ручного втручання, а отже тим ефективнішою є система запобігання корупції. Це особливо важливо в умовах великого обсягу декларацій і високої інтенсивності управлінських рішень, коли традиційні методи контролю стають повільними й ресурсно затратними. У межах сучасної антикорупційної політики реєстровий підхід дозволяє перейти від вибіркового реагування на окремі сигнали до системного аналізу ризикових патернів. Саме тут інформація з відкритих джерел набуває нової якості: вона стає не просто відкритою, а придатною для алгоритмізованого аналізу. Це створює можливість для формування ризик-орієнтованих моделей державного контролю, у яких увага концентрується не на випадкових суб'єктах, а на тих посадових особах, рішеннях або правочинах, які демонструють аномальні чи статистично нетипові ознаки. Відтак розвиток електронних реєстрів слід розглядати як одну з передумов переходу української антикорупційної політики від реактивного до проактивного типу.

Найбільш показовою сферою використання відкритої інформації в антикорупційній політиці є фінансовий контроль, насамперед електронне декларування активів і доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Система електронного декларування дозволила створити публічно доступний масив відомостей, у якому відображаються майновий стан, корпоративні права, фінансові зобов'язання, цінні активи, доходи та інші обставини, що мають значення для оцінки доброчесності публічного службовця. Саме завдяки відкритості декларацій стало можливим не лише формальне подання звітності, а й суспільне та інституційне співставлення цих даних з інформацією з інших джерел. Практика функціонування Реєстру декларацій і відкритого API НАЗК демонструє, що антикорупційний потенціал декларацій значно зростає тоді, коли вони не замкнені в межах внутрішньовідомчого обігу, а доступні для перевірки, пошуку, фільтрації та порівняння [5]. Саме в такій конфігурації декларування стає джерелом аналітичної роботи, а не лише формальним обов'язком декларанта. Наукові дослідження українських правників обґрунтовують, що електронне декларування є одним із ключових превентивних механізмів антикорупційної системи, оскільки воно забезпечує легалізований канал отримання відомостей про приватну майнову сферу посадовця в тій мірі, у якій вона пов'язана з публічним інтересом [6]. У свою чергу практика НАЗК засвідчує, що поєднання декларацій із іншими державними реєстрами створює підстави для автоматизованої перевірки та для формування ризикових профілів, здатних виявляти потенційні ознаки незаконного збагачення, необґрунтованості активів або декларування недостовірних відомостей. Цінність відкритих джерел у цьому процесі полягає в тому, що вони дозволяють вийти за межі декларативної самозвітності та поставити під сумнів формально правильні, але фактично недостовірні дані. Іншими словами, відкриті джерела виконують роль зовнішнього дзеркала для деклараційної інформації, дозволяючи побачити не лише те, що службовець задекларував, а й те, що може бути приховане шляхом використання пов'язаних осіб, підконтрольних юридичних осіб або складних схем володіння активами.

У межах цього ж фінансового контролю особливого значення набуває моніторинг способу життя як інструмент зіставлення задекларованого майнового стану з фактичним рівнем життя посадової особи. Його цінність полягає в тому, що корупційні ризики часто проявляються не лише у документах, а у видимих публічних поведінкових ознаках: користуванні майном, яке не відображене у декларації, демонстрації розкішного способу життя, здійсненні витрат, що очевидно перевищують законні доходи, наявності непрямих економічних зв'язків із приватними структурами. Саме тут інформація з відкритих джерел має особливо високу аналітичну вагу, оскільки може включати відомості з реєстрів, публічних фото- та відеоматеріалів, журналістських розслідувань, офіційних оголошень, даних про транспорт, нерухомість, корпоративні права або використання об'єктів через довірених осіб. У науковій літературі підкреслюється, що моніторинг способу життя має розглядатися як складова системи фінансового контролю, спрямована не лише на виявлення вже допущених порушень, а й на забезпечення невідворотності перевірки доброчесності суб'єкта декларування [7]. У цьому сенсі відкриті джерела не замінюють процесуальні засоби доказування, але вони створюють підстави для ініціювання перевірки, для уточнення напрямів контролю та для виявлення таких обставин, які не були б очевидними при аналізі лише однієї декларації. Водночас ефективність моніторингу способу життя прямо залежить від методологічної коректності роботи з відкритою інформацією. Неприпустимими є довільні висновки, побудовані на чутках, неперевірених повідомленнях чи фрагментарних матеріалах без належної верифікації. Саме тому в системі антикорупційної політики відкриті джерела повинні використовуватися не як простір для медійних спекуляцій, а як аналітична основа для формування обґрунтованої підозри, що далі підлягає правовій перевірці уповноваженими суб'єктами. Такий підхід дозволяє поєднати суспільний інтерес до прозорості з вимогою правової визначеності, а відтак сприяє підвищенню легітимності антикорупційних заходів.

Не менш важливим виміром використання інформації з відкритих джерел є виявлення та врегулювання конфлікту інтересів. Саме в цій сфері антикорупційна політика стикається з особливо складними формами латентності, оскільки приватний інтерес нерідко маскується під формально законне службове рішення. Для встановлення конфлікту інтересів недостатньо знати лише посадовий статус особи чи її офіційні повноваження; необхідно також встановити мережу її зв'язків, приватних інтересів, участі в бізнес-структурах, відносин з родичами, наблизеними особами, колишніми партнерами або підконтрольними суб'єктами. Саме тому відкриті джерела стають вирішальним інструментом, який дозволяє реконструювати контекст ухвалення рішення та виявити, чи не спрямоване воно на одержання неправомірної вигоди або створення переваг для пов'язаної сторони. У дисертаційному дослідженні І. Д. Пастуха переконливо обґрунтовано, що запобігання та врегулювання конфлікту інтересів вимагає системності, належної правової процедури, прогнозування та адміністративного контролю, а отже потребує достовірного інформаційного підґрунтя [8]. Без доступу до відкритих даних встановлення реального приватного інтересу часто стає надмірно складним або взагалі неможливим. У практичному вимірі це означає, що реєстри юридичних осіб, відомості про бенефіціарів, публікації про службові рішення, деклараційна інформація, дані про закупівлі й контрагентів, а також судові матеріали дозволяють побачити, чи не отримує певне підприємство систематичну перевагу через службове становище пов'язаної особи. Відкриті джерела у цій сфері мають не лише викривальний, а й профілактичний ефект, оскільки сама наявність високої ймовірності виявлення прихованих зв'язків змушує публічних службовців більш відповідально ставитися до врегулювання конфлікту інтересів. Таким чином, антикорупційна політика, що спирається на відкриті інформацію, посилює не тільки контроль, а й дисципліну правомірної поведінки в публічній службі.

Відкриті джерела мають істотне значення і для аналізу інституційної спроможності органів, що реалізують антикорупційну політику, зокрема НАЗК, НАБУ, а також інших суб'єктів, які здійснюють виявлення, попередження чи документування корупційних проявів. Наукові праці, присвячені адміністративно-правовому статусу антикорупційних органів, демонструють, що їх ефективність залежить не лише від обсягу формальних повноважень, а й від інформаційної інфраструктури, в межах якої ці повноваження реалізуються [9]. Іншими словами, антикорупційний орган, який має право проводити перевірку, але не має доступу до структурованої, інтегрованої та верифікованої інформації, неминує працює менш результативно, ніж орган, який функціонує в середовищі відкритих даних і налагоджених електронних взаємодій. У цьому аспекті відкриті джерела є елементом інституційної потужності антикорупційної держави. Вони скорочують час на первинний збір відомостей, розширюють можливості аналітичного профілювання, дозволяють виявляти ризикові сегменти ще до надходження заяв чи повідомлень, а також підвищують якість комунікації між державою та суспільством. Водночас значення відкритої інформації слід розглядати ширше, ніж інструмент роботи спеціалізованих антикорупційних органів. Вона є підґрунтям для діяльності громадянського суспільства, журналістських проєктів, незалежних експертних груп та окремих дослідників, які часто першими виявляють корупційну аномалію, публічно артикулюють проблему й тим самим запускають механізм державної реакції. Саме тому антикорупційна політика, що спирається на відкриті джерела, є за своєю природою політикою мережевого типу, де держава перестає бути єдиним суб'єктом контролю, а взаємодіє з суспільством на основі інформаційної відкритості. Це підсилює демократичну легітимність антикорупційної діяльності й водночас робить її менш залежною від політичної кон'юнктури, оскільки суспільство отримує інструмент самостійного спостереження за владою.

Поряд із цим вагоме місце в антикорупційній політиці займає захист осіб, які повідомляють про можливі порушення антикорупційного законодавства. Хоча інститут викривачів зазвичай асоціюється із внутрішніми каналами повідомлень та гарантіями безпеки для заявника, у практиці його функціонування інформація з відкритих джерел також відіграє істотну роль. По-перше, саме відкриті джерела часто дозволяють потенційному викривачу або особі, що надає допомогу у протидії корупції, переконатися в наявності об'єктивних ознак порушення і співвіднести власні відомості з уже доступними даними. По-друге, відкриті джерела можуть виконувати захисну функцію, коли публічне оприлюднення загальновідомих фактів унеможливує повне приховування корупційної поведінки та зменшує ризик локального тиску на окрему особу, яка про неї повідомляє. По-третє, належне використання відкритих джерел у перевірці повідомлень дозволяє уповноваженим органам швидше відмежовувати добросовісні сигнали від безпідставних тверджень. У дисертації А. Б. Фодчука питання захисту осіб, які надають допомогу у протидії корупції, розкривається в контексті адміністративно-правових гарантій, що мають забезпечити реальну, а не декларативну спроможність громадянина сприяти виявленню корупції [10]. У цьому аспекті відкриті джерела не підміняють інститут викривачів, але створюють середовище, у якому викривальна інформація легше співвідноситься з об'єктивними даними, а отже краще піддається перевірці. Разом із тим антикорупційна політика має уникати небезпечної тенденції до ототожнення публічного розголосу з доведеністю правопорушення. Відкрита інформація повинна працювати як привід до перевірки, а не як заміна юридичної процедури. Інакше замість інструмента протидії корупції вона може перетворитися на механізм інформаційного тиску або дискредитації. Тому баланс між публічністю, захистом викривачів і правами осіб, щодо яких поширюються відомості, є одним із ключових викликів правового регулювання цієї сфери.

Суттєвим напрямом використання відкритих джерел є також виявлення корупційних ризиків у сфері публічних закупівель, управління державним майном, надання адміністративних послуг і кадрових процедур. Хоча кожна з цих сфер має власну специфіку, їх об'єднує те, що корупційне зловживання рідко проявляється у формі прямого визнання незаконної мети, натомість воно виявляється через непрямі ознаки: повторюваність перемог певних контрагентів, нетипові зміни умов договорів, концентрацію рішень у вузькому колі осіб, формальну конкуренцію за фактичної відсутності альтернатив, конфігурацію зв'язків між посадовими особами та бізнесом. Усі ці явища можуть бути виявлені або принаймні запідозрені саме шляхом аналізу відкритих даних. Такий підхід відповідає сучасному розумінню антикорупційної політики як системи управління ризиками, а не лише як системи реагування на завершений делікт. Дослідження українських авторів у сфері державного управління підкреслюють, що розвиток національної антикорупційної політики передбачає поєднання правових механізмів із сучасними управлінськими інструментами, включно з аналітикою даних, прозорістю процедур і суспільною підзвітністю. Саме тому інформація з відкритих джерел у цій сфері має виконувати не тільки роль джерела доказових сигналів, а й функцію проектування антикорупційних рішень. Якщо аналіз відкритих даних показує, що в певній сфері систематично виникає конфігурація ризику, антикорупційна політика повинна відповідати на це не лише окремими перевітками, а й зміною регуляторного дизайну, цифрових процедур, способів контролю та обов'язкових стандартів відкритості. Отже, відкриті джерела мають значення не лише для виявлення конкретного порушення, а й для переосмислення архітектури публічного адміністрування там, де така архітектура сприяє відтворенню корупційних практик.

Попри значний потенціал використання інформації з відкритих джерел, цей інструмент має й низку обмежень, які повинні враховуватися в межах відповідальної антикорупційної політики. Насамперед йдеться про проблему якості даних. Відкритість сама по собі не гарантує повноти, актуальності, технічної сумісності чи достовірності відомостей. Частина реєстрів оновлюється із затримками, окремі дані можуть бути неповними або структурованими таким чином, що їх складно аналізувати автоматизовано. Другою проблемою є ризик хибних висновків, коли аналітик робить категоричне твердження на підставі зовнішньо переконливої, але юридично недостатньої інформації. Третя проблема полягає у фрагментації цифрових слідів: навіть за наявності численних джерел інформація про одну й ту саму особу чи подію може бути розпорошена між різними масивами, що потребує високої кваліфікації для її об'єднання. Четвертий блок проблем пов'язаний із балансом між прозорістю та захистом прав людини, оскільки антикорупційний інтерес держави не скасовує вимог законності, пропорційності й належної процедури. Саме тому подальший розвиток антикорупційної політики має передбачати вдосконалення правового режиму відкритих даних, розширення електронної взаємодії між реєстрами, розвиток автоматизованих інструментів перевірки, підготовку фахівців з аналітики відкритої інформації та чіткі стандарти верифікації даних перед їх використанням у контрольній чи процесуальній діяльності. Досвід НАЗК із розбудови відкритих даних, автоматизованої перевірки декларацій та взаємодії з державними реєстрами свідчить, що рух у цьому напрямі вже відбувається, однак він потребує подальшої інституціоналізації й науково обґрунтованого супроводу. Отже, інформація з відкритих джерел є одним із найперспективніших інструментів сучасної антикорупційної політики, але її ефективність прямо залежить від того, наскільки держава спроможна перетворити відкритість на керовану, правомірну та аналітично придатну систему профілактики корупції, де дані працюють не хаотично, а в межах цілісного механізму публічного контролю, фінансового моніторингу, виявлення конфлікту інтересів, захисту викривачів та оцінки доброчесності публічної служби.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У ході дослідження встановлено, що інформація з відкритих джерел має комплексний характер використання, оскільки виконує одночасно превентивну, контрольну, аналітичну та комунікативну функції. Її застосування дає можливість здійснювати перехресну перевірку даних, виявляти невідповідності між задекларованими та фактичними відомостями, фіксувати ознаки конфлікту інтересів, аналізувати спосіб життя суб'єктів декларування, а також підвищувати рівень прозорості діяльності органів публічної влади. Обґрунтовано, що саме поєднання правового режиму відкритості інформації з інструментами цифрового аналізу створює нові можливості для підвищення ефективності антикорупційної політики та зміцнення інституційної спроможності держави у сфері запобігання корупції.

Разом із тим доведено, що результативність використання інформації з відкритих джерел залежить не лише від формального доступу до даних, а й від їх достовірності, повноти, актуальності, технічної сумісності та належної правової верифікації. Виявлено, що серед основних проблем залишаються фрагментарність інформаційних ресурсів, недостатня інтеграція реєстрів, ризик помилкової інтерпретації відкритих даних, а також необхідність дотримання балансу між публічністю, захистом персональних даних і гарантіями прав людини.

Подальший розвиток антикорупційної політики має бути пов'язаний із удосконаленням правового регулювання інформаційної відкритості, розширенням електронної взаємодії між державними ресурсами, розвитком методів аналітичної обробки даних та підвищенням професійної компетентності суб'єктів, які використовують відкриту інформацію у контрольній та правозастосовній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних Законодавство України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18> (дата звернення: 09.03.2026).
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // База даних Законодавство України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> (дата звернення: 09.03.2026).
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних Законодавство України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12> (дата звернення: 09.03.2026).
4. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX // База даних Законодавство України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1907-20> (дата звернення: 09.03.2026).
5. Як відкриті дані допомагають боротися з корупцією? / Національне агентство з питань запобігання корупції. 20.01.2021. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/zapobigannya-ta-vyyavlennya-koruptsiyi/yak-velyki-dani-dopomogayut-borotysya-z-koruptsiyeyu/> (дата звернення: 09.03.2026).
6. Комарова Ю. М. Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2018. 229 с. URL: https://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6710/1/dysertatsiia_komarova.pdf (дата звернення: 09.03.2026).
7. Пастух І. Д. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічно-правових відносинах засобами адміністративного права : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2021. 518 с. URL: https://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/18584/1/dysertatsiya_Pastukh.pdf (дата звернення: 09.03.2026).

8. Фодчук А. Б. Адміністративно-правові засади захисту осіб, які надають допомогу в протидії корупції : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2020. 276 с. URL: https://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17886/1/dysert_fodchuk.pdf (дата звернення: 09.03.2026).
9. Стеблянко А. В. Електронне декларування як форма контролю за доходами публічних службовців: досвід країн Європи // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2017. Вип. 44, ч. 2. С. 160–164. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF%2Fnvuzhpr_2017_44%282%29__39.pdf&P21DBN=UJRN (дата звернення: 09.03.2026).
10. Сметаніна Н. В., Таволжанський О. В. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування у системі заходів фінансового контролю // Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 3. С. 210–214. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/39.pdf> (дата звернення: 09.03.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 12.03.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації: 17.04.2026